

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 września 2019 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w Ł. na podstawie art. 19 ust. 1 i art. 20 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U z 2020 r., poz. 174) odmówił K. P. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ wskazał, że przed dniem 01.01.1983 r. nie było instytucji domownika, dlatego przed tą datą za domownika uznaje się: członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym. Jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym dla rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. z 1989 r. Nr 24, poz. 133 z późno zm.). Prezes KRUS podkreślił, że z uwagi na fakt, iż ubezpieczona jest osobą urodzoną po tej dacie, tj. 04.03.1954 r. do ustalenia prawa do emerytury rolniczej zostały zaliczone okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 01.01.1988r. do 07.06.2011 r. Okresu pracy w gospodarstwie rolnym wuja wnioskodawczynie od 04.03.1970 r. do 31.12.1971 r. nie zaliczono przy ustalaniu prawa do emerytury z uwagi na to, iż K. P. nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego ze swym wujem oraz nie była u niego zameldowana. W związku z powyższym według organu rentowego przy osiągniętym wieku 60 lat ubezpieczona udowodniła 23 lata 5 miesięcy i 7 dni podlegania ubezpieczeniu emerytalno -rentowemu przy wymaganym okresie wynoszącym, co najmniej 25 lat a zatem brak jest podstaw do przyznania prawa do emerytury rolniczej. (decyzja k. 50 akt KRUS)

Wnioskodawczynie uznała powyższą decyzję organu rentowego za krzywdzącą i w dniu 17 października 2019 r. złożyła od niej odwołanie do Sądu Okręgowego w Łodzi wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego. Wnioskodawczynie podniosła, że w okresie od 01.01.1970 r. do 31.12.1971 r. świadczyła pracę w gospodarstwie rolnym swego wuja. Przedmiotowe gospodarstwo mieściło się w odległości około pół kilometra od jej miejsca zamieszkania. Ubezpieczona podkreśliła też dodatkowo, że pobierane przez nią obecnie z ZUS świadczenie emerytalne jest rażąco niskie i nie wystarcza na utrzymanie. (odwołanie k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie wywodząc jak w zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k. 6 – 7)

Na terminie rozprawy poprzedzającej bezpośrednio wydanie wyroku z dnia 13.10.2020 r. pełnomocnik z urzędu wnioskodawczynie poparł odwołanie a pełnomocnik KRUS wniósł o jego oddalenie. (protokół rozprawy z dnia 13.10.2020 r. oświadczenie pełnomocnika wnioskodawczynie 00:52:44, oświadczenie pełnomocnika KRUS 00:00:59, płyta CD k. 59)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. P. urodziła się w dniu (...) (okoliczność bezsporna)

Rodzice wnioskodawczynie do 14.12.1964 r. byli właścicielami gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości W.. Od dnia 15.12.1964 r. ubezpieczona wraz z rodzicami przeprowadziła się do Ł. na ul. (...). Jej miejsce zamieszkania znajdowało się w sąsiedztwie gospodarstwa rolnego brata ojca wnioskodawczynie – G. W.. (zaświadczenie k. 10 akt KRUS, zaświadczenie o adresach k. 11 akt KRUS, zeznania wnioskodawczynie 00:04:38 w zw. z 00:51:13, płyta CD k. 59)

G. W. od listopada 1966 r. do 31.12.1971 r. był współwłaścicielem gospodarstwa rolnego położonego przy ul. (...) w Ł., jego udział wynosił powyżej 1 ha. W gospodarstwie tym pracowały małżonka wyżej wymienionego oraz czwórka jego dzieci. Jedno z tych dzieci było starsze od wnioskodawczynie zaś troje było młodszych o około 3-4 lata. G. W. nie pracował w tym gospodarstwie, gdyż wykonywał wówczas pracę na umowę o pracę jako kierowca. W gospodarstwie uprawiano warzywa: pomidory, ogórki, sałatę oraz owoce takie jak w szczególności porzeczki. Sadzono tam także kwiaty. Były też hodowane zwierzęta: świnię w ilości 1-2 sztuk, kury, kaczki, jedna krowa, gołębie, a ostatnio także

bażanty. (zeznania wnioskodawczynie 00:04:38 w zw. z 00:51:13, płyta CD k. 59, zeznania świadka W. C. 00:26:18-00:32:03, płyta CD k. 59, zeznania świadka G. W. 00:38:29, płyta CD k. 59 zaświadczenie k. 10 akt KRUS)

W spornych latach 1970 – 1971 wnioskodawczynie uczyła się w Szkole Handlowej przy ul. (...) w Ł.. Nauka odbywała się w różnych godzinach. Zajęcia szkolne odbywały się przez 6 dni w tygodniu, tj. 3 dni zajęcia lekcyjne a 3 dni praktyczne. Praktyki najczęściej miały miejsce w godzinach rannych a kończyły się w godzinach popołudniowych, chociaż czasami, też wnioskodawczynie chodziła na zajęcia popołudniowe. (bezsporne, a nadto zeznania wnioskodawczynie 00:04:38 w zw. z 00:51:13, płyta CD k. 59)

Zdarzało się, że wnioskodawczynie wraz ze swoją matką przychodziła udzielić pomocy w pracach w gospodarstwie rolnym (...). Miało to miejsce jedynie wtedy, kiedy była taka wyraźna potrzeba, to jest, gdy było najwięcej pracy - w okresie wiosennym i letnim, co w latach 1970 – 1971 stanowiło okres nie większy, niż 7 miesięcy. Najwięcej czasu zabierały wnioskodawczynie wówczas czynności polegające na pieleniu warzyw i zbieraniu porzeczek, oczyszczaniu warzyw, szykowaniu jedzenia dla zwierząt. Ubezpieczona wyprowadzała też krowę na pastwisko. (zeznania świadka G. W. 00:38:29, płyta CD k. 59, w części zeznania świadka W. C. 00:26:18- 00:32:03, płyta CD k. 59, zeznania wnioskodawczynie 00:04:38 w zw. z 00:51:13, płyta CD k. 59, w części zeznania wnioskodawczynie 00:04:38 w zw. z 00:51:13, płyta CD k. 59, zaświadczenie k. 10 akt KRUS)

W okresie od 01.01.1988 r. do 7.06.2011 r. ubezpieczona opłacała składki na ubezpieczenie społeczne rolników. (okoliczność bezsporna)

Decyzją z dnia 8 września 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawczynie na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do emerytury pracowniczej od dnia 4.08.2014 r. Do prawa i wysokości tej emerytury zaliczono następujące okresy ubezpieczenia: od 03.02.1972 r. do 22.12.1975 r.; od 13.03.1976 r. do 31.08.1980 r.; od 14.01.1978 r. do 31.12.1980 r.; od 01.09.1980 r. do 11.01.1988 r.; od 09.06.2011 r. do 16.06.2012 r.; od 17.06.2012 r. do 27.12.2012 r.; od 28.12.2012 r. do 03.08.2014 r. (decyzja k. 26 , pismo ZUS z dnia 25.09.2019 r. k. 46 akt KRUS)

K. P. legitymuje się stażem pracy w rolnictwie w wymiarze 23 lat 4 miesięcy i 7 dni. (karta przebiegu zatrudnienia k. 48- 49 akt KRUS)

W dniu 02.09.2019 r. K. P. wystąpiła do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury rolniczej. (wniosek k.1 – 6 akt KRUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie w postaci dokumentów zawartych w załączonych aktach emerytalno – rentowych wnioskodawczynie, nadto o zaświadczenie wydane przez Prezydenta Miasta Ł. z dnia 13.08.2019 r. dotyczące gospodarstwa rolnego wuja wnioskodawczynie – G. W. a także w oparciu o zeznania świadków: G. W. –właściciela gospodarstwa rolnego w spornym okresie i W. C. jego córki oraz zeznania wnioskodawczynie K. P. w tym zakresie, w jakim Sąd przypisał im przymiot wiarygodności.

W ocenie Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności zeznania świadków nie potwierdziły jednoznacznie, że wnioskodawczynie przez cały sporny okres stale i przez 4 godziny dziennie wykonywała prace w gospodarstwie rolnym wuja G. W..

Wnioskodawczynie K. P., sama przyznała, że przez cały sporny okres uczęszczała do szkoły a zajęcia szkolne zajmowały jej, aż 6 dni w tygodniu i odbywały się one zarówno rano jaki i też popołudniu.

Świadek W. C. zeznała, że nie wiedziała z własnych obserwacji, gdyż uczęszczała do szkoły, czy K. P. pracowała codziennie w gospodarstwie rolnym wykonując takie czynności jak w szczególności np. pielienie warzyw, wyprowadzanie krowy na pole. Jedynie czasami była ona naocznym świadkiem takiej pracy. Jednocześnie według tego świadka wykonywanie systematycznie pracy w gospodarstwie rolnym nie było możliwe w okresie uczęszczania na

zajęcia szkolne. Świadek przyznała też, że nie pamięta jak długo mógł trwać okres, kiedy wnioskodawczyni pomagała w gospodarstwie.

Natomiast świadek G. W. potwierdził jedynie, że zarówno matka wnioskodawczyni jak i sama wnioskodawczyni pracowały tylko wtedy, kiedy była taka potrzeba, tzn. gdy było więcej pracy - w okresie wiosennym i letnim. Co zajmowało do 7 miesięcy.

Powyższe zeznania są jak najbardziej logiczne w sytuacji, gdy jak wskazała świadek W. C. w okresie, kiedy wnioskodawczyni, który pobierała naukę (rok szkolny) nie mogła wykonywać stałe prac w gospodarstwie.

Z relacji świadka G. W. wynika zatem jedynie, że ubezpieczona mogła co najwyżej pracować w gospodarstwie tylko sezonowo w krótkich okresach wiosny i lata, kiedy nie uczęszczała do szkoły. Dodatkowo świadek G. W. nie był w stanie nawet w przybliżeniu określić przez ile godzin dziennie ubezpieczona mogła pracować, gdyż w spornym okresie świadczył on pracę poza gospodarstwem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego i poczynionych na jego podstawie ustaleń faktycznych, odwołanie K. P. nie zasługuje na uwzględnienie i podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2020 r. poz. 53) emerytura przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi - kobiecie, która spełniła łącznie następujące warunki: osiągnęła wiek emerytalny 60 lat i podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat.

W myśl art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Jednakże, osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. nie dolicza się okresów ubezpieczenia pracowniczego (art. 20 ust. 3 ustawy).

W przepisie art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie wyznaczono wprawdzie rozmiaru świadczonej pracy, jak również nie wprowadzono w nim wymogu, aby praca ta stanowiła jedyne lub główne źródło utrzymania zainteresowanego, jednakże wątpliwości te zostały usunięte licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego zapadłymi w obecnym, jak i w poprzednim stanie prawnym, a zachowującymi aktualność również obecnie, w których jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, przyjmowano wymiar pracy co najmniej 4 godziny dziennie. Doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych, zwyczajowo wymaganych od dzieci jako członków rodziny rolnika, nie stanowi stałej pracy w gospodarstwie rolnym zaliczanej do stażu ubezpieczeniowego (vide wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 września 2014 r., I UK 17/14, LEX nr 1538420, z dnia 25 marca 2014 r., I UK 340/13, LEX nr 1477426, z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 368/12, LEX nr 1363452).

W orzecznictwie przesądzono zatem, że jedynie wykonywanie stałej pracy w gospodarstwie rolnym, w którym osoba zainteresowana zamieszkuje lub ma możliwość codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, w wymiarze nie niższym, niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, pozwala na przyjęcie ziszczenia się przesłanek z przepisu art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. (vide wyrok SN z dnia 17 października 2008 roku, II UK 61/08 opubl. w L., wyrok SN z dnia 4 listopada 2003 roku, II UK 153/03 opubl. w L.).

Wnioskodawca może udowodnić wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi fakt i czasokres wykonania pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu przez niego 16 roku życia, a do sądu orzekającego należy ocena, czy okres tej pracy może być uwzględniony i potraktowany jako okres o jakim mowa w art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. (por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2004 roku, III AUa 1326/03, OSA 2005/9/23/72).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest udowodnienie przez wnioskodawczynię okresu ubezpieczenia emerytalno – rentowego w ilości 25 lat.

K. P. wносиła o uwzględnienie do przedmiotowego okresu także okresu pracy w gospodarstwie rolnym wuja G. W. w okresie od 01.01.1970 r. do 31.12.1971 r.

Zgodnie natomiast z dyspozycją art. 6 k.c. to na odwołującej się reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika ciążył ciężar dowodowy w przedmiotowej sprawie, zatem to ona powinna udowodnić okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. Samo zaś twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (art. 232 k.p.c.).

W ocenie Sądu wnioskodawczyni nie wykazała, że w spornym okresie wykonywała stałą pracę w gospodarstwie rolnym wuja w wymiarze czasu przekraczającym 4 godziny dziennie.

Przede wszystkim wskazać należy, że w niniejszym postępowaniu ustalono, że przez cały sporny okres wnioskodawczyni pobierała naukę. W spornych latach 1970 – 1971 wnioskodawczyni uczyła się w Szkole Handlowej w Ł.. Nauka odbywała się w różnych godzinach. Zajęcia szkolne odbywały się przez 6 dni w tygodniu, tj. 3 dni zajęcia lekcyjne a 3 dni praktyczne. Praktyki najczęściej miały miejsce w godzinach rannych a kończyły się w godzinach popołudniowych, chociaż zdarzało się, też że wnioskodawczyni chodziła na zajęcia popołudniowe.

W tym stanie rzeczy trudno jest przyjąć, by po powrocie ze szkoły ubezpieczona miała do zrobienia jakiejś prace w gospodarstwie, szczególnie, że zgłoszeni świadkowie wykluczyli taką możliwość.

Wskazać też trzeba, że gospodarstwo rolne wuja wnioskodawczyni było niewielkich rozmiarów, bo jego powierzchnia wynosiła powyżej 1 ha, nie wymagało więc ogromnych nakładów pracy. Nadto pracowali w nim także inni członkowie rodziny, tj. ciotka i czwórka jej dzieci. Nie sposób jest zatem przyjąć, by rodzina czekała z pracami w gospodarstwie do późnego popołudnia, aż wnioskodawczyni po powrocie ze szkoły ich odwiedzi. Należy mieć przy tym jeszcze na uwadze, że po przyjeździe ze szkoły ubezpieczona musiała zjeść obiad, przebrać się a nadto także miała zdawaną pracę domową.

W ocenie Sądu w spornym okresie nie było zatem realnej możliwości, by wnioskodawczyni świadczyła prace w gospodarstwie rolnym we wskazanym wymiarze przekraczającym 4 godziny dziennie.

Podkreślić trzeba, że z zeznań świadka G. W. – właściciela gospodarstwa rolnego nie wynika, by ubezpieczona świadczyła pracę codziennie powyżej 4 godzin. Według tego świadka zdarzało się, że wnioskodawczyni wraz ze swoją matką przychodziła udzielić pomocy w pracach w gospodarstwie rolnym (...). Miało to miejsce jedynie wtedy, kiedy była taka wyraźna potrzeba, to jest, gdy było najwięcej pracy - w okresie wiosennym i letnim, co w latach 1970 – 1971 stanowiło okres nie większy, niż 7 miesięcy. Najwięcej czasu zabierały jej wówczas czynności polegające na pielieniu warzyw i zbieraniu porzeczek, oczyszczaniu warzyw, szykowaniu jedzenia dla zwierząt. Ubezpieczona wyprowadzała też krowę na pastwisko.

Powyższe okoliczności w ocenie Sądu wykluczają możliwość stałego świadczenia pracy przez K. P. w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie w gospodarstwie rolnym.

W tej sytuacji w ocenie Sądu można by co najwyżej przyjąć, że wnioskodawczyni dorywczo lub sezonowo i nieregularnie (w okresach wolnych od zajęć szkolnych) wykonywała pewne czynności w gospodarstwie rolnym, co łącznie nie przekraczało jednak okresu 7 miesięcy.

Zatem w tym miejscu uznać należy, że K. P. nie spełniła jednego z wymaganych przez ustawodawcę warunków do uzyskania prawa do emerytury rolniczej określonych na mocy art. 19 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników – to jest nie legitymuje się okresem ubezpieczenia emerytalno-rentowego w ilości 25 lat, nawet po zwiększeniu uznanego przez organ rentowy okresu ubezpieczeniowego o okresy pracy w gospodarstwie rolnym wuja wynoszący 7 miesięcy, w ciągu 2 lat czyli 14 miesięcy (okres wiosenno – letni)

Bez znaczenia więc pozostaje okoliczność, że wnioskodawczyni legitymuje się wymaganym wiekiem emerytalnym wynoszącym 60 lat, co nie było kwestionowane przez organ rentowy.

Zauważyć należy, zaś, że warunki nabycia prawa do emerytury określone w art. 19 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników muszą być spełnione łącznie w chwili orzekania przez organ rentowy o prawie ubezpieczonego do tego świadczenia.

Podkreślić w tym miejscu również należy, że przepisy ubezpieczeń społecznych mają charakter bezwzględnie obowiązujących. W konsekwencji nie ma możliwości wykładania przepisów tego prawa na korzyść wnioskodawczyni z uwzględnieniem reguł słuszności. Do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c., ani art. 8 k.p. (zasady współżycia społecznego), bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego.

Zgodnie z poglądem judykatury „Do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c., ani art. 8 k.p., bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego.” „W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest powoływanie się na zasady współżycia społecznego, jako że prawo ubezpieczeń społecznych, w odróżnieniu od przepisów prawa pracy (art. 300 k.p.), nie zawiera normy o charakterze takiej klauzuli generalnej, ani też normy zezwalającej na stosowanie w zakresie nieuregulowanym przepisów kodeksu cywilnego.” (por. wyrok SN z dnia 16 czerwca 2011 r. sygn. akt III UK 214/10 opubl. LEX 1095955, wyrok SA w Katowicach z dnia 20 maja 2010 r., sygn. akt III AUa 3616/09, opubl. LEX nr 785483 wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., sygn. akt I UK 174/09, opubl. LEX nr 585709, wyrok NSA w W. z dnia 18 maja 2011 r., sygn. akt I OSK 124/11, opubl. LEX 990161, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt III AUa 330/08)

W związku z powyższym brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do uwzględnienia odwołania skarżącej.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy w Łodzi, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie K. P., jako niezasadne, uznając tym samym prawidłowość wydanej w dniu 30 września 2019 r., decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału (...) w Ł..

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.